

V. DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE

Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

Przypomnienie w sprawie materii Eucharystii

1. „Eucharystia jest «źródłem i zarazem szczytem całego życia chrześcijańskiego». «Inne zaś sakramenty, tak jak wszystkie kościelne posługi i dzieła apostołstwa, wiążą się ze świętą Eucharystią i do niej zmierzają. W Najświętszej bowiem Eucharystii zawiera się całe duchowe dobro Kościoła, a mianowicie sam Chrystus, nasza Pascha»¹ Dlatego Kościół troszczy się o wszystkie szczegóły dotyczące świętej celebracji Eucharystii.

2. Niniejsze przypomnienie odnosi się do materii Eucharystii. Chleb oraz wino, które mają być używane w czasie sprawowania Mszy świętej, muszą spełniać wymogi określone przepisami Kościoła.

Chleb

3. Zasady dotyczące przygotowania chleba do celebracji Eucharystii określa Kodeks Prawa Kanonicznego² oraz Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego³. Przypomina je i szerzej wyjaśnia instrukcja *Redemptionis Sacramentum*: „Chleb, którego używa się przy sprawowaniu Najświętszej Ofiary eucharystycznej, powinien być niekwaszony, czysto pszenny i świeżo upieczony, tak aby nie było żadnego niebezpieczeństwa zepsucia. Wynika z tego, że chleb wykonany z innej substancji, nawet zbożowej, lub taki, do którego została dodana znaczna ilość materii różnej od pszenicy, tak że zgodnie z powszechną opinią nie może być nazwany chlebem pszennym, nie stanowi ważnej materii dla sprawowania Ofiary i sakramentu Eucharystii. Poważne nadużycie stanowi dodawanie do chleba przeznaczonego do Eucharystii innych substancji, jakimi są owoce lub cukier czy miód. Jest oczywiste, że hostie winny być wykonywane przez osoby, które odznaczają się nie tylko uczciwością, lecz również mają kompetencje do ich wykonywania i wyposażone są w odpowiednie narzędzia”⁴.

4. W trosce o zachowanie tych właściwości chleba, przeznaczonego do sprawowania Eucharystii, osoba odpowiedzialna za wypiek hostii musi zobowiązać się wobec przedstawiciela biskupa swojej diecezji do używania w tym celu czysto pszennej mąki bez żadnych dodatków. Otrzymuje wtedy zaświadczenie, że może przygotowywać chleb do sprawowania Eucharystii. Po jego przygotowaniu umieszcza na opakowaniu swój adres i datę wypieku.

5. Wypiek hostii był w tradycji Kościoła zawsze otoczony szczególnym szacunkiem. Często tej czynności towarzyszyła modlitwa, a przygotowujący taki chleb mieli świadomość, że już w pewien sposób dotykają sacrum Eucharystii. Ten klimat może zostać zagubiony, gdy wypiek hostii staje się zwykłą działalnością przemysłową. Dlatego pro-

¹ KKK 1324.

² Por. KPK, kan. 924, par. 2.

³ Por. 320.

⁴ Instrukcja *Redemptionis Sacramentum*, 48.

simy wszystkich, którzy to zadanie podejmują, aby spełniali je z najwyższym szacunkiem. Godne polecenia są hostie wypiekane przez zgromadzenia zakonne.

6. Hostie powinny mieć odpowiednią wielkość. Niekiedy umieszcza się na nich symbole religijne. Należy w tym względzie przestrzegać następujących zasad:

- a. Hostia przeznaczona dla kapłana powinna być tej wielkości, aby była widoczna dla zgromadzonych podczas podniesienia i aby kapłan w czasie Mszy z ludem mógł rzeczywiście przełamać ją na kilka części i rozdzielić przynajmniej niektórym wiernym⁵.
- b. Dopuszcza się używanie większych hostii, zwłaszcza do sprawowania Eucharystii w koncelebry oraz do Mszy świętej z udziałem większego zgromadzenia wiernych.
- c. Symbole umieszczane na hostiach powinny ukazywać misterium Chrystusa.
- d. Hostie dla wiernych nie powinny być zbyt małe, aby można było łatwo rozdawać wiernym Ciało Pańskie, ani też zbyt cienkie, aby nie było utrudnione udzielanie Komunii świętej pod obiema postaciami.

Wino

7. O winie stanowiącym materię sakramentu Eucharystii mówi Kodeks Prawa Kanonicznego⁶ oraz Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego⁷. Instrukcja *Redemptio-nis Sacramentum* przypomina te zasady i dodaje zachętę do ich wiernego przestrzegania: „Wino, jakiego używa się przy sprawowaniu Najświętszej Ofiary eucharystycznej, powinno być naturalne, z winogron, czyste i nie zepsute, bez domieszki obcych substancji. Przy sprawowaniu Mszy należy dodać do niego odrobinę wody. Z troskliwością należy dbać, aby wino przeznaczone do Eucharystii było przechowywane w doskonałym stanie i nie skwaśniało. Absolutnie zakazuje się używania wina, którego prawdziwość i pochodzenie byłyby wątpliwe: Kościół bowiem wymaga pewności, jeśli chodzi o warunki konieczne do ważności sakramentów. Żaden pretekst nie może usprawiedliwić użycia jakichkolwiek innych napojów, które nie stanowią ważnej materii”⁸.

8. Należy uznać, że wino rozlewane do butelek przez producentów, mające etykietę urzędu państwa, które przeprowadza weryfikację prawdziwości wina, jest winem gronowym.

9. Dopuszczalne jest używanie we Mszy świętej wina, które zawiera w sobie siarczyny, ponieważ jest to naturalny wytwór pojawiający się w produkcji wina i nie narusza on ważności ani godziwości materii. Kongregacja św. Oficjum 2 sierpnia 1922 roku wydała interpretację, iż „wolno używać wina z moszczu siarkowanego”.

Sytuacje szczególne

10. Osoby chore na celiakię, które nie mogą spożywać glutenu – czyli białka roślinnego zawartego w chlebie – mogą przyjmować Komunię świętą pod postacią wina lub korzystać ze specjalnie przygotowanych hostii zawierających niewielką ilość glutenu. W przygotowaniu takich hostii należy stosować następujące zasady:

⁵ Por. OWMR 321.

⁶ Por. KPK, kan. 924, par. 3.

⁷ Por. 322.

⁸ RS, nr 50.

- a. „Jeśli chodzi o pozwolenie na użycie chleba z niewielką zawartością glutenu:
 A. Może być ona udzielona przez Ordynariuszy kapłanom i świeckim chorem na celiakię, po wcześniejszym przedstawieniu zaświadczenia lekarskiego.
 B. Warunki ważności materii: 1) specjalne hostie «quibus glutinum ablatum est» są materią nieważną; 2) są natomiast materią ważną, jeśli jest w nich obecna ilość glutenu wystarczająca do otrzymania wypieku chleba, nie zostały dodane materie obce, a postępowanie zastosowane do ich otrzymania w żadnym wypadku nie zmienia istoty chleba”⁹.
- b. Biskupi polscy w nocie z 30 kwietnia 2004 roku zachęcali osoby chore na celiakię do przyjmowania Komunii świętej pod postacią wina¹⁰. Na Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski w dniu 11 marca 2009 roku zezwolili na używanie hostii niskoglutenowych, wypiekanych w firmach posiadających kościelny certyfikat.
- c. Wypiek hostii z niewielką ilością glutenu wymaga specjalizacji w tej dziedzinie. Takie hostie wypiekają siostry lub firmy w Stanach Zjednoczonych, we Włoszech i w Niemczech. W Polsce pozwolenie na wypiek hostii niskoglutenowych otrzymała firma CHRISTIANA-DĄBROWSCY, ul. Akacyjowa 1 A, 26-300 Opoczno. Firma ta posiada certyfikat z Zakładu Mikrobiologii i Immunologii Klinicznej Instytutu „Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka” w Warszawie dotyczący zawartości glutenu w wypiekanych hostiach.
- d. Hostie niskoglutenowe należy konsekrować na oddzielnej patelni. Przed udzieleniem Komunii świętej osobom chorym na celiakię szafarz powinien wypu-ryfikować palce, gdyż nawet bardzo małe cząsteczki chleba, pozostające na palcach podczas podnoszenia Hostii lub udzielania Komunii świętej, zawierają szkodliwą ilość glutenu.
- 11.** Kapłani, którzy nie mogą spożywać Komunii świętej pod postacią wina, mogą otrzymać od własnego Ordynariusza pozwolenie na używanie moszczu z winogron. „Przez «mustum» rozumie się świeży winny sok lub także sok przechowywany, zatrzymując jego fermentację (przez zamrożenie lub inne metody, które nie zmieniają jego natury)”. Gdy kapłani ci sprawują Eucharystię w koncelebrze, przyjmują Komunię świętą «per intinctionem»¹¹.

Warszawa, dnia 11 maja 2009 r.

W imieniu Komisji
 + Stefan Cichy
 Przewodniczący

⁹ Dekret Kongregacji Nauki Wiary z dnia 19 czerwca 1995 roku, „Anamnesis” 10 (2004), nr 36, s. 20.

¹⁰ Por. Nota Konferencji Episkopatu Polski z 30 kwietnia 2004, „Anamnesis” 10 (2004), nr 39, s. 36.

¹¹ Por. Dekret Kongregacji Nauki Wiary z dnia 19 czerwca 1995 roku, „Anamnesis” 10 (2004), nr 36, s. 20-21.